



Тетяна ГИРЕНКО,
вчитель вищої кваліфікаційної категорії,
Червоноярської ЗШ І–ІІІ ст. Кіровоградського р-ну Кіровоградської обл.

Активізація мислення учнів початкових класів через застосування інноваційних освітніх технологій (З досвіду роботи вчителя)

Багаторічний досвід роботи з учнями початкових класів свідчить, що для активізації мислення учнів початкових класів необхідно у своїй роботі використовувати різноманітні інноваційні освітні технології. Вони сприяють розвитку особистості учня, формуванню його світогляду, культури – важливих якостей для досягнення необхідних успіхів

у соціумі. Тому великої уваги я надаю розвитку у дітей:

- ❖ пізнавальних інтересів, аналітичності розуму, вміння знайти конструктивні рішення;
- ❖ дослідницького інтересу, прагнення до пошуку;
- ❖ логічного та образного мислення;
- ❖ критичності мислення;

- ❖ комунікативних умінь;
- ❖ схильності до винахідливості.

Усе це потребує активної діяльності різних видів мислення молодших школярів.

Використовуючи у своїй роботі освітню технологію розвитку критичного мислення, застосовую різноманітні методики та прийоми на уроках та в позаурочній діяльності.

Методик у "Мозкова атака", наприклад, часто застосовую на уроках української мови, читання.

I. Актуалізація (під час обговорення перед читанням чи вивченням нового матеріалу).

- Згадайте все, що відомо з цієї теми (важливо згадати все, що знаєте чи думаєте, що спаде вам на думку).

- Записую усі думки на дошці.
- Класифікую інформацію.

II. Усвідомлення змісту (власне читання чи вивчення).

- Ознайомтесь з позначками:

"V" – прочитане підтверджує те, що ви знаєте;

" – " – прочитане відрізняється від того, що ви знаєте;

"+" – прочитане несе нову інформацію.

III. Міркування. (Після читання чи вивчення).

Ця методика розвиває у дітей спостережливість, уважність, вдумливість під час читання, вміння аналізувати прочитане та доводити свою думку, підтверджуючи її фактами з прочитаного.

Дуже дієвою є методика "Асоціативний куц", коли діти мають можливість пригадати все, що їм відомо з теми чи поняття. Я записую або вивішую на дошці назву поняття, учні називають все, що їм відомо про нього, записую навколо поняття пропозиції дітей, а потім доповнюємо брак інформації після читання текстів, статей, опрацювання матеріалів, виконання практичних робіт. Результат роботи за цією методикою: розвиток спостережливості, пам'яті, мислення, уважності. Найкраще цей метод застосовувати на етапі актуалізації опорних знань або ж на уроках закріплення вивченого.

Досить часто я застосовую у роботі методик у "Сенкан" (п'ятиряддя). Найкраще ця методика підходить до уроків розвитку зв'язного мовлення та позакласного читання, образотворчого мистецтва та трудового навчання, природознавства та громадянської освіти, де є змога учням розкрити свої творчі здібності та потенціали.

Форма сенкану:

1-й рядок – тема (іменник);

2-й рядок – опис (прикметник);

3-й рядок – дієслово (пов'язане з темою);

4-й рядок – ставлення, почуття до обговорюваного предмета;

5-й рядок – перефразування (синонім, узагальнення, підсумок).

Наприклад:

1. Мама
2. Любляча, гарна, рідна.
3. Піклується, доглядає, готує...
4. Найрідніша у світі людина.
5. Промінець сонечка у нашому житті.

Результати цієї роботи неймовірно позитивні. Діти дуже активно мислять, застосовуючи і активізуючи при цьому різні види мислення, уяву, знання програмового матеріалу та життєвий досвід і навіть творчі здібності (бо, як правило, до цього виду діяльності ще й створюється малюнок).

На уроках читання досить часто застосовую такі методик, як "Передбачення", яке може бути:

- за прислів'ям;
- за заголовком;
- за частиною прочитаного тексту;
- за загадками;
- за твердженням;
- за ключовим словом і т.д.

Ця методика позитивно впливає на розвиток уміння передбачити події чи їх наслідки, знаходити потрібну інформацію для доведення своїх міркувань або ж спростування того, з чим учень не погоджується. Вважаю, що це сприяє розвитку у дітей вміння не просто доводити свою думку, а й аргументувати її певними фактами, критично ставитися до будь-якої інформації, що дуже важливо у наш час інформаційної перенасиченості.

Для розвитку вміння зіставляти, порівнювати, знаходити спільне та відмінне мені допомагають графічні методик "Діаграми Вена", "Круги Ейлера", які я часто застосовую на уроках природознавства, математики, української мови, логіки.

Також застосовую у своїй роботі, здебільшого на уроках читання та української мови, методик "Система позначок "Поміч"", "Групування", "Кубування", "Взаємне навчання", "Доповідач – респондент", "Інтерв'ю", "Джигсоу" (мозаїка), "Дискусія".

Для того, щоб учні могли розслабитись, відпочити, розвантажитись на уроках та в позаурочний час, використовую ігрову комунікативну діяльність "Розминка", яка сприяє розвитку комунікативних умінь дітей, усуває емоційне напруження, створює сприятливу атмосферу занять, активізує можливості школярів навчатися в ігровій формі...

Тим часом сучасне життя ставить завдання виховувати самостійність мислення учня, а отже, вміння визначати нові завдання й розв'язувати їх, не вдаючись до допомоги інших людей. Самостійність мислення тісно пов'язана з критичністю. Учень, який критично мислить, здатен не підпадати під вплив

чужих думок, може об'єктивно оцінювати позитивні та негативні аспекти явища або факту, виявляти цінне та помилкове в них. Важливим моментом у використанні критичного мислення є те, що учень вимогливо оцінює свої думки, ретельно перевіряє рішення, намагається зважати на всі аргументи "за" і "проти", виявляючи таким чином самокритичне ставлення до своїх дій.

Позакласне читання

Тема. Книга вчить, як на світі жити (твори про дітей). В.О.Сухомлинський "Найважливіше – примусити себе відчувати".

Мета. Удосконалювати вміння вибирати і читати книжки з орієнтацією на задану тему; стисло переказувати прочитане; сприяти розвитку критичного мислення, зв'язного мовлення; виховувати почуття відповідальності за свої вчинки.

Матеріал до уроку: оповідання, вірші про життя дітей.

Обладнання: виставка книжок за темою; записи на дошці.

Методи і прийоми: методика "Кутки", "Інтерв'ю", "Передбачення".

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань.

1. Мотивація навчальної діяльності, активізація мислення.

– Сьогодні на уроці позакласного читання на нас чекає багато цікавих завдань.

2. Ознайомтеся із планом уроку (запис на дошці).

1. Розглядання виставки книжок.
2. Розповідь "Чому я вибрав цю книжку".
3. Передбачення.
4. Слухання оповідання В.О.Сухомлинського "Найважливіше – примусити себе відчувати".
5. Гра "Я – за, а я – проти" (робота в групах).
6. Інтерв'ю.

3. Відгадування загадок, читання прислів'їв (записи на дошці).

- Дуже я потрібна всім:
і дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
а сама завжди мовчу. (К н и г а).
- Книга вчить, як на світі жити.
- Книгу читай – розуму набирай.
- Золото добувають із землі, а знання – із книжок.
- Без язика, а говорить;
без голови, а все розуміє;
без ніг, а скрізь буває. (К н и г а).
- Книга – маленьке віконце, а через нього весь світ видно.

4. Постановка проблемного питання "Чи потрібна людині книга? Чого вона навчає людину?"

- Обговорення-міркування у групах.
- Висловлювання дитьми своїх думок.

5. Розв'язування задач на орієнтування в книжках.

На виставці представлено книжки про життя дітей. Учитель доповнює виставку будь-якою книжкою. (Я.Бжехва. У зоопарку).

– Розгляньте уважно виставку книжок і зіставте її з темою уроку. Що ви помітили? Яка книжка зайва? Чому?

6. Колективний розгляд книжок, представлених на виставці біля дошки.

– Назвіть книжки, представлені на виставці. Хто взяв участь в оформленні виставки? Які книжки лежать у вас на партах? Чи можуть вони доповнити нашу виставку? Поясніть, як ви вибрали книжки до уроку. Чи не помилилися ви у виборі книжок? Переконайте нас у цьому.

II. Передбачення.

– Сьогодні ми ознайомимося ще з одним твором про дітей, який називається "Найважливіше – примусити себе відчувати". Автор цього оповідання відома вам людина – В.О.Сухомлинський. (Стисле нагадування про автора на основі вже відомих знань дітей).

– Подумайте і зробіть припущення, про кого чи про що ми будемо читати. Зверніть увагу на тему уроку та назву твору.

(Діти висловлюють свої думки, припущення, аргументують їх).

III. Усвідомлення нового матеріалу.

Читання оповідання В.О.Сухомлинського "Найважливіше – примусити себе відчувати".

• Читання учителем першого смислового блоку (учні слухають і стежать).

• Напівголосне читання в парах (один читає, інший слухає і навпаки).

• Самостійне читання-перегляд кожним учнем останньої частини тексту.

Фізкультхвилинка.

IV. Міркування над прочитаним.

1. Бесіда-роздум (учитель ставить загальні запитання).

- Про що це оповідання?
- Як поведився Геннадій у класі?
- Чому ви так вважаєте?
- Як думав хлопчик?
- Як реагували на поведінку Гени його товариші?
- Якби у нашому класі сталася така подія, як би ви вчинили?
- Ваше ставлення до поведінки хлопчика?

2. Гра "Я – за, а я – проти".

– Отже, щодо поведінки Геннадія виникло дві думки, два твердження. Об'єднайтеся у дві групи: ті, хто – "за", і ті, хто – "проти".

Кожній групі вчитель відводить місце. Кожна група доводить свою думку, добирає конкретні докази.

3. Методика "Кутки".

– Як би ви вчинили на місці Геннадія?

І група. Раділи б, що ви розумніші за всіх.

1. Хай краще вчать уроки.
2. Я не винен, що у них не виходить.
3. Нехай звертаються по допомогу до старших.

ІІ група. Сумували б, що немає розумнішого за тебе.

1. Було б з ким позмагатися.
2. Можна побачити свої недоліки.
3. Старався допомогти іншим стати кращими учнями.
4. Відповіді-міркування дітей.
 - Чого нас вчить зміст прочитаного оповідання?
 - Чи справдилися ваші припущення?
 - У чому ви помилилися?
 - Що вдалося зрозуміти правильно?

IV. Домашнє завдання.

Ознайомлення з темою наступного уроку поза-класного читання "Україно, ясен мій цвіте".

З а в д а н н я: виберіть і прочитайте книжку про Україну, історію її виникнення, легенди про відомих українців.

V. Підсумок уроку.

1. Приєм "Інтерв'ю".

• Призначення дітей на ролі кореспондента та Геннадія.

• Змалювання уявної ситуації.

– Уявіть собі, що до школи, де вчився Гена, приїхав кореспондент, щоб написати статтю про життя сільських школярів. І діти розповіли йому про подію, що сталася в класі.

• Кореспондент бере інтерв'ю в Геннадія.

Орієнтовні запитання:

- Як тебе звати?
- Як ти вчишся?
- Як ти живеш?
- Як склалися твої стосунки з дітьми в класі?
- Це правда, що ніхто не захотів іти з тобою у похід?
- Чи хотів би ти товаришувати з дітьми?
- Що ти для цього зробив?

2. Слово вчителя.

- Діти, чого навчили вас прочитані книжки?
- На вашу думку, що нам вдалося на уроці, а що – ні?
- Дякую вам за роботу. 